

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorii foiei pe afară la c. r. poste cu bani gat'ă prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Pretulu prenumeratiunei pentru Săbiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr 17 ANULU 'XXI.

Săbiu, in 13 Martiu 1873.

(In celelalte părți ale Transilvaniei pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și țieri streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscrutele se platescu pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Diet'a Ungariei.

Siedint'a din 27 Februario a casei deputatilor o deschide presedintele Bittó la 10 ore. Pre fotoliile ministeriali erau: Trefort și Pauler.

Conformu ordinei dilei se continua desbaterea generale despre bugetulu ministrului de cultu și instructiune. Intre multii oratori cari vorbira astadi amintim pre D. Bonciu, Sv. Mileticsi și Csiky, care din urma voiescu, spre cea mai mare ilaritate a casei, a sili pretimea catolica la umorea conjugale.

In siedint'a din 28 Februario pronuncia presedintele decisulu casei ca dlu Murasiu, deputatu alesu in Naseudu, se va provocá a-si ascerne in restempu de 15 zile protocolulu de alegere; la casu ca nu o va face se va escrie alegere noua. Se asternu dupa acést'a unele proiecte de lege și apoi se suscepe desbaterea speciale despre bugetulu ministrului de instructiune. Intre posturile votate figuréza Universitatea din Clusiu cu 160,000 fl., și academi'a din Săbiu cu 18,285 fl.; pentru gimnasia de stat s'au votatu cu totulu 91,613 fl.

In siedint'a din 1 Martiu, care durá tempu foarte scurtu, se resolvira unele afaceri pentru noi de interesu secundariu și apoi se continua desbaterea despre bugetulu ministrului de cultu și instructiune.

Epistola deschisa.

Clusiu, 14 Februario 1873.

(Urmare din nr. tr.)

Iera încátu pentru medilócele speciali, eu din parte-mi credu de lipsa, că: in foile redigiate de pr. st. d-vóstra sa trageți atentiunea intelegintei române foarte adese-ori și cu unu stilu cutrieratoriu de anima — la daunele și periclele imense cari amenintia intrég'a-ne natiune și insusi patri'a comuna, in casu cându nu ne-amu nesu cu tóta puterea de a pune stavila seraciei și decadentiei poporului.

Credu de lipsa, că in venitoriu sa binevoiti a ve cuprinde inca si mai multe cá pana acum cu pertractarea causerulu seraciei și a modrurilor, cari ne stau in potintia de a puté curmá acést'a și a inaintá buna starea acelu poporu.

Credu de lipsa, că sa ve adresati cátu de adese-ori către intelegint'a romána spunendu-ne francu in fatia, ca: preoti, profesori, invetiatori, amplotiati, negutiatori, industriasi etc. ce suntemu, mai toti din sinulu poporului amu esitu, amu crescutu cu prescur'a séu cu mamalig'a ori altfelu de ajutorie a acelu'a poporu, séu amu crescutu din stipendie fundate de nisce binefacatori cu intentiune nobile pentru inaintarea natiunei insusi; spuneti-ne ca mai multu séu mai putienu cea mai mare parte traimu din sudórea poporului; deci aceste imprejurári inca ne facu de detorintia de a ne interesá caldurosu pentru binele lui. — Spuneti-ne in totu felulu de variatiuni: „Dloru preoti, protopopi etc. ! Déca nu aru fi bisericu, nu aru fi trebuintia nici de preoti; biseric'a in cea mai mare parte insusi poporulu de rendu o forméza; acelu poporu v'au alesu, séu in totu casulu pentru elu sunteti radicati in starea d-vóstra, acel'a ve platescu, si déca acel'a se va seraci, nu va mai fi cine sa ve respunda birulu.“ Spuneti-ne: „Dloru amplotiati románi ! D-vóstra inca sunteti alesi prin poporu, séu si de nu, dara sunteti denumiti totusi din respectu la acelu poporu; déca nu aru esistá poporulu romanescu, d-vóstra prin titlu de „románi“, nu a-ti fi capetatu aplicatiune, si in totu casulu, déca aveti salariu, acel'a-lu trageți din contributiunea poporului.“

„Deci dloru preoti, amplotiati, invetiatori si toti cei'a-lalti, cari asemenea trairi din sudórea poporului, aduceti-ve mai bine aminte de acést'a, si in-

teresati-ve mai viu pentru binele bietului poporu. — Aduceti-ve aminte, ca cu cátu ve bucurati de o stare mai inalta, impreunata cu emolumente mai mari, si cu cátu sfer'a-ve de activitate e mai lata, intr'aceea dimensiune cresce si oblegamentulu d-v. de a fi multiamitori pentru beneficiile ce loati din birulu séu din contributiunea poporului románu !“

Provocati-ne pre toti, cá sa ne silim a mantui poporulu de cauzele seraciei si mai vertosu de betia*) si lene.

Provocati-ne cá premergendu noi insusi si cu unu bunu esemplu, sa ne stradiim necurmatu a-i aretá consecuintiele foneste ale necumpetatei beuturi de vinarsu, si a face asociári de moderatiune.

Provocati-ne a strigá la tóta ocaziunea cându venim in atingere cu poporulu: „fratiloru románi nu fi-ti lenesi, lucrati, munciti, fi-ti laboriosi, pas-tratori si retieneti-ve de aforisitul vinarsu, ca altcum nu ve-ti scapá de seracia, ve ve-ti desbracá de tóta averea, ve-ti ajunge la sapa de lemnu si ve-ti deveni cersitori pre olitia, nu numai voi, dara si muierile vóstre si nevinovatii copii ai vostri !“

A-siu dorí cá precum odinóira esclamatarii triumfali, si precum betránu lu Catone la tóte ocaziunile au stragatu cunoscutele lor frase in urechile triumfatoriloru si respective a senatoriloru, asiá si d-vóstra pr. st. d-ni redactori, sa nu lasati a trece nici o septamána, ori baremu nici o luna fára de a ne fi exclamatu in urechi in diferitele si cátu mai petrundiórele variatiuni cu cuventu puternicu, cumca :

Trupin'a natiunei nóstre, nu noi cáte-va mii de carturari formámu, ci acea trupina e chiaru poporulu de obsce. Decadent'a poporului romanescu are unulu si acela-si intielesu cu decadent'a insasi a natiunei nóstre.

Sumariulu averiloru mobile si imobile a singurateciloru románi, representéda avuti'a nóstra nationala.

Complecsulu tuturoru pamenturiloru aflatórie in proprietatea singurateciloru románi, forméza laolalta — teritoriulu nostru romanescu. —

Spuneti-ne ca: imputienendu-se avuti'a miscatória si nemiscatória a romániloru singuratici, totu déun'a si avuti'a nationala se micshoredie. — In cáta mesura devinu mai seraci membrii natiunei; intr'aceea dimensiune se seracescu si natiunea insasi. — Iera in deosebi déca si instrainéza óre-care ro-

*) Déca inaltii demnitari ai nostri bisericesci — de a caroru viue interesare pentru binele publicu, si zelu nobilu nationalu nu ne potemu nici cátu de putienu indoi — aru provocá insusi pre pr. on. pretime spre nesuintia de a dá sfaturi bune poporului si in cauzele materiali, aru provocá sa mérga cu esemplu bunu inainte, aru provocá sa-si procure fia-care preotu si invetiatoriu cunoscut'a carticica costatóre numai 10 cruceri, despre „infricosiatele stricaciuni, ale beuturii de vinarsu“ si aru provocá si spre facerea de asociári de moderatiune (cu care lucru cu atát'a mai motivatu s'aru puté cuprinde, de óre-ce betia, strica si moralitatea, pre carea a o sustiené e unu oblegamentu dintre cele mai principali a pretimei) si in totu semestrulu anului aru cere apoi si aretare despre rezultatele eluptate; déca mai incolo si asociatiunea nóstra aru desvoltá o activitate cu multu mai mare in privintia acést'a: prin tóte aceste fórté multu, s'aru puté promová bunastarea poporului. — De óre-ce vinarsulu este celu ce subsepa mai tare starea materiale si morale a tieraniloru nostri, si de óre-ce in zadaru va spune lor cine-va dintre carturari, ca sa nu se despoie de averi si sa nu se invenindie prin beuturi de vinarsu, déca celu ce recomanda abtinenerea de beutura, nu merge inainte cu unu bunu esemplu, ci elu inca „pro concorsorio“ „pro appetitorio“ si scie Ddieu inca sub ce felu de preteste, bea vinarsu, silvoriu, rostopeinu, rum, etc. asiá dieu aru puté face in interesulu seu insusi, si alti natiunei, — fia-care omu cultu románu, cá sa se oblige prin cuventu de onóre de a se abtinné elu insusi de beutura acestoru spirituóse blastemate.

Coresp.

mánu mosi'a sea, prin acést'a fapta nu numai pre sine se desbraca de pamenturile sele, facendu-se unu Ioannes sine terra, ci micshoredza totu odata si face mai angustu insusi teritoriulu nostru nationalu.

Strigati-ne in urechile nóstre ca: de óre-ce pre lánge tóte ca „pamentu“ si „patria“ nu suntu cuvinte chiaru sinonime, totusi e unu adeveru ca o patria fára teritoriu, fára pamentu nici se póte cugétá, si ca celu ce posiede din pamentulu patriei natale o catatime mái mare óre-si cum, se bucura de unu felu de dreptu mai mare de a poté dice ca are patria — asiá încátu in ce mesura trecu pamenturi din mána romanésca in mánele straine, totu intr'aceea mesura scade si titulu de dreptu alu romániloru de a mai poté numi frumós'a patria acést'a, si a nóstra patria comuna.

Spuneti-ne francu in facia, ca acelu carturariu románu, carele precepádu tóte aceste, aru mai poté privi cu nepasare decadent'a poporului si nu s'aru stradu alu sfatui spre bine, nu s'aru nesu cá acel'a sa nu-si prapadésca averea si sa nu-si instrainéze pamentulu strabunu, unu atare omu cofandatu in noianulu indiferentismulu, celui mai uriciosu, si aru dá prin acést'a nepasarea neescusabilu unu atestatu despre sine ca nu mai are nici unu semtiu patrioticu si nationalu.

Eu, prea st. domnule, amu firma sperantia ca esecutádu-se acomodatu, medilócele generali propuse de mine si aplecádu-se medilócele speciali proiectate mai in susu, prin aceste aru succede de abuna séma a desceptá din somnu pre fórté multi dintre cei nepasatori si a impintená spre o si mai mare energia si pre cei neadormiti. —

Vindecádu-ne prin aceste in mare parte de ran'a debiltóre a indiferentismulu si interesádu-ne si ocupádu-ne din ce in ce mai multi cu trebile comune: tóte trebile nóstre atátu politice, cátu si cele-lalte aru luá unu aventu imbucuratoriu. — In deosebi déca s'aru popularisá prin foile nóstre adeverurile cele mai in susu amintite si subtrase, facendu-se sa pricépa toti ca cându se seracescu Petru séu Pavelu, nu ei numai, ci prin ast'a si natiunea insasi seracescu si devine mai debile, indata cátu va privi lucrulu din acestu punctu de vedere, intréga inteligentia nóstra (trezita in urm'a necurmátelóru si patrundiórelóru provocári a foilóru) indata o mare parte a inteligentiei cu potentiata zelu s'aru incepe a se ocupá cu sortea poporului, si s'aru sili a conclucrá de a impedeá seracirea infri-ciosiatu grabnieu latienda a aceluia-si si a promová inaintarea materiale a bietului poporu.

Inca nu s'a amortitu intr'atát'a semtiulu nationalu si patrioticu in pepturile nóstre a carturariloru románi, cá sa nu succede prin asemenea medilóce a reinvia in noi cunosceria detorintielóru pentru binele comunu si vointia spre implinirea acelor'a cu conscientiositate !

In legatura cu cele sup'a scrise, cauto cá baremu in trecatu se facu amintire si despre inaintarea intelectuale fiinduca — precum este cunoscutu de comunu — inaintarea materiale cu cea intelectuale stau in relatiunea cea mai streusa si mergu mána in mána un'a cu alt'a :

Buna-starea materiale dá medilóce mai multe spre aventarea intelectuale, usiorádu suportarea speselóru educatiunei necesarie etc. etc., iera inaintarea intelectuale cu cátu a fostu mai practica mai intinsa si inalta, cu atátu mai bine respatescu pentru ajutoriulu materialu capetatu; de óre-ce sciintiele dau cáte si mai cáte nóne medilóce si modruri de cástigu spre sporirea averi materiale.

Bá inaintarea intelectuale, nu numai pentru aceea este in legatura cu partea premergatóre a acestoru sire, pentru ca promovéda si buna-starea materiale, ci, — precum amu indegetatu dejá mai insusu — inca si pentru aceea, pentru ca total'a esilare a indiferentismulu dia sinulu nostru si ge-

neralisarea deplină a nesufinței între toți membrii numai așa sunt posibilă, deca se va generaliza și înaintarea intelectuală, dându-se o astu-feliu de creștere tenerimei de ambe sece, că aceia pre lănga cunoștințele trebuincioase să învie și a cunoșce și a și implini obligamentele cătra familie, societate, națiune și patriă.

Cumca simțiulu național și patriotic este un vehicul foarte puternic și cumca acele simțimente sacre destăptă o via interesare pentru binele comun, cum impintența spre o laboriositate energică, cum promovedia prin această repediunea prosperării și întaririi unei națiuni, și cumca ce un remediu neprețuibil sunt acele pentru de a pot conservă individualitatea noastră națională de perire? Despre toate aceste, precum și despre unele midilice spre cultivarea acestor simțimente nobile am vorbit la alte ocașii pre largu*).

A vorbi aici despre aceste obiecte mai mult, aru fi: a cară apa în Dunare; de ore-ce prea st. d. vōstra că profesor, împreună cu cei-lalt domni redactori, sunteți pre acestu terenu nisce omeni de specialitate, și în totu casulu a-li avutu mai abundanta ocașie de a ve sporii științele, esperințele și în sferă educațiunei.

(Va urmă.)

Evenementele din Spania.

Estrasu din memorandumul dlui Castelar.

Dupa o repede espunere a lucrurilor, cari au distinsu în Spania prestigiulu anticei monarchii și a adusu revoluțiunea dela 1868; dupa ce spune ca guvernele Europei, cari au recunoscutu puterile emanate din această revoluțiune, nu voru putea refușă de a recunōce astadi regimulu definitiv care este o derivațiune logică a celorlalte intemperate, ministrulu spaniolu continua astfel:

„Cortesii constituanti, la 1868, au conservat pentru trei rēșone formă monarchică: mai întâiu, pentru a se conformă cu tradițiunile poporului spaniolu; alu doilea, pentru ca ei sperau de a impu-

*) În partea I, a disertațiunei mele cea atātu de funga ținuta în Clusiu la 1867 în adunarea generală a Asociațiunei pentru literatură română și cultură poporului român; apoi în partea a II-a a disertațiunei în Gherla la anul 1868 cetita (vedi nr. 15, 16, 17, și 18 a „Transilvaniei“ din anul 1870). Coresp.

FOISIORA.

Contr'a-critica.

la

Critică a dlui I. M. Moldovanu.

(Vechiă Metropolia de N. Popea)

(Urmare.)

4. Imperatul Aurelianu nici ca avu tempu pentru de a-si consolidă partea de preste Dunare, ce sa o fi numitu Dacia sea; căci se scie ca elu nu multu dupa scōtarea legionilor din Dacia lui Traianu, și muri. E greu deci de priceputu, cum într-unu tempu asi de scurtu, nici de unu anu întregu, s'aru fi potutu eleptu acea împărțire a Daciei lui Aurelianu în cea mediterana și ripōsa, și inca și mai greu de priceputu cum această Dacia nōna s'aru fi potutu asi lesne consolidă, sub împregiurările ce urmara, mai alesu ca istoricii ne atestădiu, ca imperatul Aurelianu, nu pentru că sa parasēsca de totu Dacia lui Traianu, ci din contra pentru că sa-si concentră di tōte potērele se se, din întregu imperiulu seu, spre a potē intempnă cu tară resbelulu celu mare ce-i amenință di partea Persiloru, pre atunci poterici, scōse legiunile se se din acea parte a imperiului din Dacia lui Traianu — și le concentră în Missia.

Aici, la punctulu acestu, aru fi inca multe de disu, din punctu de vedere istoricu, pentru că sa se lamurēsca adevērul și în privința întrebării astadi inca neresolvite: de a scosu Aurelianu numai legiunile singure, sēn și alta parte sēn părți ale poporului din Dacia lui Traianu, stramotându-le preste Dunare? Speru in sa ca nu va mai trece multu, și se va chiarifică și acestu lucru. Dară și până atunci, eu unulu pre bas'a celor ce le-amu cetitu până acum în această cestiu, me aslu motivatu a crede: ca Aurelianu numai singure legiunile și nemicu mai multu le scōse lă acea ocașie din Dacia, iera poporulu remase și mai incolo în țiera

ternici printr'acēst'a principiile liberale ale revoluțiunei; și, în fine, pentru a pune formă guvernamentului spaniolu în armonia cu formele politice ce esistă în mai tōta Europă.

Avurāmu dară o monarchia, fără in sa a avea unu monarchu. Nu exista în Spania o dinastia din acelea care sa represinte, că dinasti'a englesă, principiile religiōse și naționale în armonia cu spiritulu modernu, nici vre-unulu din acei principi sēu regi, cari, în consiliile diplomatiei, sēu pre câmpulu de resbelu, au potutu fundă unitatea Italiei și acea a Germaniei. Dinastiele nōstre, din care un'a a fostu invinsa de resbelulu civilu și ceea-lalta detronata printr'o revoluțiune, perdusera ori-ce prestigiu.

„Noi nu eram, că Belgi'a, Oland'a, Greci'a, Romani'a, legati cu formă monarchică prin tractate internatiōnale; dară fiindu că Europă eră tōta monarchică atunci, a trebuitu sa cautāmu unu rege în strainatate, strabatāndu indoitulu periculu de a turbură Europă și a atinge sentiimentulu naționalu alu spanioliloru. Nici o puterē nu ne-a venitu la inceputu în ajutoriu; tōte se tocmeu a ne dă concursulu lor. O esperință durerōsă a demonstrat ca politică cea mai proprice pentru liniscea generală aru fi de a ne stringe și a fundă imediatu republică pre care o creāmu astadi.

„Cortesii in se, se credeau legati. Ei ne dete unu rege ilustru prin nascere, valorosu, cu aliantie și respectuosu cătra constituțiune. Tōte aceste calități nu potura, cu tōte aceste triumfă asupr'a sentiimentulu naționalu: junele principe inieleso și renunță la corōna.

„Ce mai eră atunci de facutu? A rugă pre rege de a-si retrage abdicatiunea, aru fi fostu ce-va nedemnu pentru noi; a rechiamă dinasti'a caditua, eră preste potintia; a creă o dictatura militară, eră absurdu; a stabili unu regimu provisoriu, eră unu periculu. Cortesii, în deplin'a lor putere, proclamara republică. Acēst'a nu fu o revoluțiune, ci o evoluțiune necesaria.

„Tōte autoritățile civile și militare se grabira a aderă la resoluțiunea adunării naționale; clasele conservatōre chiaru au inielesu asemenea necesitate a acestei transformatiuni.

„Faceti sa inielegă guvernulu... ca republică nōstră nu pōte fi în Europă unu cuibu de discordia. Acēst'a transformatiune este curatu interioră, și n'are nici o relațiune cu problemele politice și internatiōnale ce interesescu Europă.

aperāndu-si mosiele ereditate dela parinti și mosii lor — și cultivāndu-si agrii și cele-lalte averi ale lor, devenite în proprietate română în restempulu de 170 de ani, dela Traianu imperatu. A-si potē documentă tōte acestea cu provocarea la mai multi scriitori, dară de asta-data le lasu, căci nu mi e scopulu acestu.

5. Toti, căti vorbescu despre Dacia de preste Dunare, amintescu numai despre cele două provincii ale ei, adeca: despre Dacia mediterana și cea ripōsa, că cându ea, Dacia lui Aurelianu, numai în aceste două provincie s'aru fi împărțitu. Acēst'a împărțire se face și la Sincăi în cronica la an. 427. Dară, dupa cursulu naturalu alu lucrulu trebue sa dicem, ca această împărțire, facia cu numirile respectivelor provincie, nu pōte sa stea; căci unde se afla o provincie medilocia, acolo trebue sa se mai alle inca celu pucinu al te dōue de facia, pentru că cea un'a sa se pōta numi asi, prin urmare pre lănga Dacia cea mediterana și ripōsa, aru fi trebuitu sa mai fi fostu inca un'a, pentru că cea mediterana sēu medilocia sa se fia potutu numi asi, și pre acēst'a un'a adeca a trei'a, Dacia muntōsa (Dacia apensis) o aflāmu numai în Dacia lui Traianu, împreună cu cele-lalte două, cum vediarāmu mai susu în descrierea lui Cantemiru. Au nu și astadi o parte a Romaniei se numesce totu cu acestu nume stravechiu, adeca? Munteni'a?

Asi dară din cele dise de până aici pōte conchide, ca cele două Dacie adeca cea mediterana și ripōsa, nu le potemu cantă nici decum dincolo de Dunare, unde ne îndreptă d. M., ci numai în Dacia lui Traianu a cărei părți constitutive au fostu ele.

Bă ce este inca și mai multu, nici aceea chiaru ca existatu-a cându va în adevēru Dacia lui Aurelianu de preste Dunare? nu se pōte, cum vediarāmu, cu securitate constată. Sēu de va fi existatu cum-va, apoi existința acēst'a a ei fără indoie la foarte scurtă a trebuitu sa-i fia fostu, judecāndu dupa datele istorice și împregiurările acelor tempuri.

Totulu, ce se pōte concede în privința acēst'a, este, ca partea Daciei lui Traianu de cătra Dunare,

„America și Elveti'a au recunoscutu republică spaniolă: avemu dreptulu de a speră ca și cele-lalte puteri ni-o voru recunōce asemenea. Națiunile straine sa nu ne cēra a le aretă energi'a, deca ele ne voru refușă singurulu lucru ce le cerem: concursulu lor moralu!“

Scrisōrea lui Castelar cătra Garibaldi.

Generale! În Spania s'a proclamatu republică democratică. În acelu momentu, cându poporulu spaniolu pronunță acēst'a otarire, amicul salută pre amicu, devotatul servitoriu pre eroulu legendaru alu republicei. Castelar.

Generalulu Sikles, ministrulu Statelor-Unite la Madridu, a datu ordinu scadreii americane din Mediterana de a se reuni la Cadix, pentru a contrabalantiă agitaciunea ocașionata prin presentia flotei englese la Lisabon'a.

Jurnalele straine ne aduc scirea despre o nouă proclamatiune a lui Don Carlos, subsemnata de fratele seu Alfonso. Pretendentulu la tronulu Spaniei, în acēst'a proclamatiune, invita armat'a spaniolă a se atasi la caus'a sea, promitēndu avensări în graduri tuturoru oficiieriloru cari 'lu voru ajută în scopurile se se.

Trebue sa fia foarte naivi acei oficiieri, cari se voru lasă sa fia insielati prin asemenea grosiere fagaduinte!

Don Carlos n'a fostu și nu va fi în ochii armatei spaniole de cătu unu vulgaru intrigantu.

„Telegrafulu de Buc.“

Moralitatea germană.

De mai multe ori spirite seriōse au semnalat cu ingrigire marea coruptiune de care este cuprinsa societatea nemtiēsca.

Tendința căștigurilor mari, dobândite cu usurintia și a tripotagiurilor de burse au luat o asiă desvoltare acolo, în călu au devenitu o plaga socială, cu atātu mai periculōsa cu cătu implusiunea vine de susu și esemplulu lacomie se da poporului tocmai de cătra familiile cele nobile — care stau în fruntea societatei.

Într'o țiera democratică, coruptiunea unui cercu alu societății nu pote avea o influința desastrōsa

numita cea ripōsa sēu malurōsa dela malulu Dunarei, se va fi estinsu pōte până preste acestu riu, încātu ambe malurile Dunarei sa fi constituitu „Dacia ripōsa“. De această opiniune sunt mai multi istorici. În Lessiconulu universalu de H. A. Pierer, citatu mai susu, sta apriatu la „Dacia“: „Aurelianu mari Dacia ripōsa prin aceea ca țierile spre media-di dela Dunare, Bulgari'a și Serbi'a le împreună cu dens'a, de unde apoi se nascura ambele Dacie ripōse: „a lui Traianu și a lui Aurelianu.“ Bă si însuși imperatul Iustinianu în novelă prementionata se esprima cum vediarāmu: „ambele ripe ale Dunarei“ etc. Si aci suntu a se reduce și cuvintele precitate ale lui Procopiu „țiera din a drēpt'a țienu romanii Dacia, carea ripensis se chiama“, adeca în acestu inielesu din urma suntu de a se luă și cuvintele acelea ale numelui scriitoriu.*)

În nr. XL alu „Archivulu“ din 1872—1872. la pag. 63 din vechiă metropolia, amintesce d. M. despre metropol. Teofilu, Ulfil'a, Sevin'a și Uail'a, dară numai cătu amintesce, căci deea se strecura repede prin această materia, neaducendu nici o împregiurare nouă înainte, ci reflectāndu numai următoarele: „Deca Ulfil'a a fostu metropolitu (se inielege ortodossu) vechiei metropolie din Transilvani'a, cauta sa compatimim pre Iornande, carele a scrisu pre largu istoria gotiloru, cauta, dīcu, sa-lu compatimim, ca elu de-si abiă cu 150 de ani a traitu mai tārdu că Ulfil'a, totu nu a sciutu, unde si-a avutu Ulfil'a scaunulu, și intru nesciintia sea a pusu resiedința densulu dincolo de Dunare, la pōl'a Emului; — și despre imperatul Valente a scrisu, cumca a facutu pre goti ariani și nu crestini, dāndu-ne a inielege, cumca Ulfil'a inca a fostu arianu și nu ortodossu.“

Dă, se compatimim, dīcu și eu, in se nici decum pre Iornande, carele se afla în consonanță cu

*) Tocm'a acum'a vedu ca se mai tiparesce unu opu „Tabele Istoricē sincronistice, ale colonieleru romano etc.“ de Dr. Ioanē M. Lazaru, — care inca tractēdiu această materia și se apropie de parerile subscrierulu, dară numai se apropie.

asu pr'a poporului întregu; daru într'unu statu quasi-feudalul că alu Germaniei, demoralizarea nobilimei, după care se modelăsa tota societatea, care da tonulu în statu și care conduce destinele națiunii, are efecte necalculabile asupra moralei publice.

Nu vomu atinge aici lips'a de demnitate și desfrâul care s'a semnalat în familie; nu vomu vorbi nici de instinctul de răpăcitate care s'a probatu în urm'a rebelului Franco-Germanu. Ceea ce vomu să arătăm, este faptul relevat oficialminte, în camer'a Prusiei, de către deputatul Lasker, despre coticiariile financiare în care însuși demnitarii curții imperatului Wilhelm suntu compromisi.

În Austri'a aceste suntu atât de comune, încatu nu mai scandalisădă pre nimeni; și s'a cetit de multe ori, prin diare, ministrii cari s'au sinucis din pricina de coticiariile lor devenisera asiă de evidente și de notorie, ca protecțiunea camarilei nu-i mai putea acoperi. De-una-di unu ministru din Pest'a a fostu eplusat din cabinetu, într'unu modu rusinosu, pentru delapidarea baniloru publici. Esageratiunea faptelor cunoscute mai multu strica decâtu direge. Red. „T. R.“)

Acumu, de odata cu descoperirile lui Lasker în Berlin, s'a desvelit asemenea fapte desoneste în Bavari'a, în Württemberg și în alte provincie din ale imperiului, claditu de braciulu puterniculu Bismark.

Cându o societate este asiă de corupta susu; cându umbresce între omeni sei de frunte pre nișe vulgari cavaleri de bursa și pre nișe capitani de coticarie, se pôte ore sustine pretentiunea de domina-re a lomei, pre care o manifesta dielnicu tendintiele politice germane? . . .

Dara sa venim la faptele desvelite de dlu Lasker.

D-lu Lasker acusa pre dlu Wagener, inaltu consilieru intimu alu imperatului*) de mai multe fapte desoneste, — care s'au seversitu cu concursulu și protecțiunea ministrulu de lucrari publice — și care au avutu de rezultatu sa insielo și sa desbrace publiculu, prin midiloculu unoru speculatiuni frauduloșe ce nu avéu nici o consisten-tia reala.

Dlu de Roon, ministrulu Prusiei, favoritu alu imperatului, crediendu ca pôte dlu Lasker nu eră inarmatu cu probe suficiente, a adresatu presiedin-telui camerei deputatiloru o epistola prin care, nu

*) Se vede ca în Prusi'a sementia Abroniloru este forte comuna. . .

faptele intemplete, ci pre d. M. însuși, carele întru sciinti'a sea se vede ca totu-si nu cunósce acele fapte și prentu aceea nu pricepe nici pre Iornande la loculu acest'a.

Eu, în „v. metropolia“, cu provocare la mai multi istorici, amu aretat: ca Ulfil'a a fostu urmatoriulu lui Teofilu în scaunu, prin urmare ortodosu; dara mai târziu (cam între anii 350—60) vediendu-se con-strensu în urm'a unei persecutiuni radicate (asupra crestinilor din partea barbariloru) a trece Dunarea cu o parte a gotiloru (și si a romaniloru), primii ariani și muli.

Totu acestea ni le relatéda și alti istorici, precum: Socrate, Sosomenu, Teodoretu și Philostorgiu,*) încatu amu poté dice, ca aceste impregiurări precum și originea romana a lui Ulfil'a, nu mai lasa nici o îndoiéla după sine.

Astu-feliu stându lucrulu, urmédia dara de sine, ca Iornande avu totu dreptulu, sa caute scaunulu lui Ulfil'a dincolo de Dunare, la Haemu, pentru tempulu câtu va fi petrecutu elu acolo, precum și cându dice, ca imperatulu Valente facu pre goti ariani. Inse nu din barbari, ci din crestini ortodossi, i facu elu ariani.

Aici, la Ulfil'a și consocii aru fi avutu d. M. unu câmpu largu, o ocaziune frumoșă, de a-si aretă eruditiunea și agerimea de critica, cautându a chiarifica și mai multu, decâtu în „v. metropolia“, acésta cestiune grea și a reversă astu-feliu mai multu lumina preste întunereculu celu mare alu aceloru tempuri. Atunci i-aru fi remasu, fia securu recunoscatoriulu și autorele „v. metropoli“ pentru totu-déun'a. Dara asiă, nevediendu nimic'a de felulu acest'a în critic'a dsele, trecu și eu mai departe cu contr'a observatiunile mele.

La pag. 90 din v. metropolia, despre „Apostasi'a metropolitulu Atanasiu“, scrie d. M. acestea: „Aru trebui, sa scriemu o carte intréga, cându ne-amu propune: a stemperá pathos-ulu, ce autorulu

*) A se vedé Dr. Ioh. H. Kurtz, Handbuch der allgem. Kirchengeschichte T. II p. 21. seqq.

numai disculpa pre dlu Wagener, dara inca spre a face diversiune în spiritulu deputatiloru, acusa pre dlu Lasker ca din interesu personale și din ciuda voiesce sa derime pre dlu Wagener.

Insuși dlu Wagener a avutu cutesarea sa dea o desmintire publica dlui Lasker.

Inse a dou'a di, domnulu deputatu Lasker, vine în camera și repeta acusatunile se se mai lamuritu.

Dsea declara ca este gat'a sa produca tote probele necesarie.

Acésta declaratiune a facutu o mare sensatione în adunare, și deputatii, escitati, au cerutu sa dea totulu pre facia, fără crutiare.

Atunci dlu Lasker arata ca dovedile despre potlogariile lui Wagener i-au fostu date de către unu membru din cei mai onorabili ai adunării, care s'a declarat gat'a de a luá totulu sub responsabilitatea sea; acest'a a facutu și unu actu scrisu de doi martori. Dlu Lasker spune apoi ca a petrecutu 15 zile în compulsarea dosareloru și în adunarea pieselor justificative pentru a potea sprigini acusat-iunea, și prentu cá, inarmatu cu aceste probe sa póta cere adunării medilócele de a vindécá tíer'a de plag'a coruptiunii. . .

A aretat, ca dlu Wagener, folosindu-se de positionea sea, a înghetatu afaceri financiare care nu au nici o basa seriósă, și se retragea din asociatiuni luându-si bacsisulu seu; aretat ca aceste asociatiuni se faceau cu incungiurarea legei și fără autorisarea guvernulu, și ca nu avea alta tienti decâtu a smulge publiculu de bani. . .

Dlu Lasker arata asemenea ca tote acestea se faceau fără sfiéla în vediulu lomei, și prentu a dovedi spusele se se, produce condicele tribunaleloru în care suntu notate mai multe întreprinderi de drumuri de feru, unde se vede ca după ce treb'a eră lansata în piétia dlu Wagener se retragea și trecea drepturile se se către fecie necunoscute și fără nici o greutate financiara.

Asiă, vorbesce despre societatea anonima Oder, Wagener și Schuster care póta semnaturile acestoru trei domni. Statutele acestei societati ne obtiendu aprobarea superióra, cu tote machinatiunile dlu Wagener a gasitu mediloculu sa incungiure legea, sa o inregistredie de tribunalu și, după aceea, a luat unu bacsisu de 150,000 franci și s'a retrasu din asociatiune.

D. Lasker espune inca scandalurile urmate între tovarasi, cari nu se întielegeau între sine la

suroga argumentelor, — a reduce între medilócele se se totu, ce este esageratu, — a resfränge totu, ce este în capitulu acest'a.

Destulu de reu, déca d. M., voindu a critica „unu capitulu prea momentosu“, cum dice, și avendu la dispusetiune unu materialu atât de abundantu, o carte întréga încatu aru fi potutu sa scrie, — totu-si nu scrie nimic'a, nu produce mai nici unu contr'a argumentu pozitivu, vre-unu contr'a-documentu istoricu, facia cu documentele cele multe ce se copriudu în „v. metropolia“ la acestu capitulu. Nefacendu dara dsea acésta, trebuie sa presupunemu ca n'a potutu face, ca prin ormare n'a avutu altu pathosu strainu de a stemperá, decâtu numai senguru pre alu seu propriu.

Totulu, ce d. M. ne da de celitu relativu la acestu capitulu momentosu, se coprinde în urmatórele:

„La p. 105. dice dsea — autorulu cá motivu alu trecerei la uniune pune unu blidulu de linte, și la pag. 126, dice, ca uniunea s'a facutu din motive materiali și nu din convictiune.

„Adeca după autorulu, dorerea, ce totu românulu cugetatoriulu cautá sa semtia, vediendu biseric'a sea asierbita calviniloru, — pre metropolitulu seu unu simplu episcopu ordinariulu alu superintendentulu, — pre metropolitulu seu de batjócúra a-totu-potentei aristocratii magiare, carea déca nu mai aflá placere într'ensulu, pune, de-lu degradá și-lu respopeá prin unu singuru protopopu. . . — dorulu romaniloru de a-si deschide pórt'a spre unu venitoriu mai tolerabile; — puternic'a mâna a imperat. Leopoldu, carele. . . tindea cu tote poterile a sterpi dintru aceste párti tote religiunile acatolice. . . — tote aceste se topescu cá cér'a, disparu cá fumulu, suntu nimic în ochii dlui istoricu N. P. Dsea nu vede alt'a, decâtu blidulu de linte.“

Dá, eu nu vedu nici acum, decâtu blidulu de linte; prentu ca binele celu cástigára unitii prin uniune, este nul'a, — pre cându reulu ce-lu produse aceea-si uniune prentu románi, este imensu,

impartiéla, și au silitu pre dlu Wagener sa dea o hârthia la tribunalu, tratându pre asociatii sei de hoti și de escroci! . . . Apoi ei se impaca iéra-si, și dlu Wagener retrage acusat-iunea sea dela tribunalu și ese din societate, trecendu drepturile se se lui Oder și lui Schuster, care se alegu presiedinti și administratori ai societatiiei cu concursulu lui Wagener. — Cum a datu dlu inaltu consilieru intimu imperialu Wagener confienti'a sea și votulu seu unoru ómeni pre cari-i scie de escroci, întreba dlu Lasker? . . . Le-a datu confienti'a sea prentu cá sa o plátésca cu 75,000 franci, responde acueatorulu Lasker.

Dlu Lasker dice apoi ca în faci'a acestoru fapte rusinóse, nu voiesce sa puna în banu éla pre superiorii lui Wagener — nu voiesce sa acuse nici pre dlu de Bismark, nici pre dlu de Roon — dara starue a aretá ca inaltii functionari ai statulu i-au parte în afaceri de escrocaria, insiéla bun'a creditiua a tribunaleloru de comerciu, prin false declaratiuni, și faptuescu acte culpabile pre care legea prusiana le pedepsesce cu incuisóre.

Trebuie sa sfersimu odata cu sistemulu Strusberg*) care a demoralisatu tota societatea nostra! . . . Fia-cure voiesce astadi sa imitedie pre acestu plotogariu de drumuri de feru române, care a amestecat în tripotagiurile se se numele cele mai ilustre ale aristocratii prusiane. . .

„De aici vine totu reulu!

„Cátu prentu functionari, nu suntu toti corupli, dara suntu incapabili. . . Favorismulu domnesce în afacerile financiare și în darea concessiuniloru. — Acésta ceru sa continésca.“

Dlu Lasker conchide, cerendu o ancheta sovera dela camera.

Dlu ministru de Roon, luându cuventulu se scusa ca nu scie aceste fapte; se scusa prentu acusarea nedrépta ce a voitu sa arunce dlui Lasker și se arata dispusu sa pedepsesca pre culpabili.

Camer'a inse, care a ascultat cu o respectósa tacere pre dlu Lasker, a fostu turburata și iritata cátu a vorbitu ministrulu, asiă încatu abiá se audiea cuvintele lui.

Imperatulu aflându de tote aceste scandaluri, a tramisu a dou'a di unu mesagiu camerei priu care

*) Sistemulu-Strusberg, prentu care marele omu de statu, dlu Bismark, a amenintiatu cu armele pre románi, și ilustrulu imperatu Wilhelm a mersu pâna de a face din asta coticaria o cestiune personala. . .

cum se aretá în „v. metropolia“ destulu de pre largu. Corpulu nationalu se desbiná! Acésta sa n'o uitámu nici odata. Înainte de uniune românii aveau de a suferi numai dela straini, iéra după uniune și dela ai sei. Ce dorere pôte fi mai cumplita, decâtu dorerea acésta?

Déca înainte de uniune biseric'a romana eră asierbita calviniloru, — apoi după uniune biseric'a unita se asierbi papistiloru, iéra cea ortodocsa și perdú pâna și pre archipastoriulu seu; déca metropolitulu eră unu simplu episcopu ordinariulu alu superintendentulu înainte de uniune, — apoi după acésta episcopulu unitu deveni inca și mai pucinu, numai unu vicariu simplu alu archiepiscopulu papistu din Strigoniu, alu episcopulu papistu din Ardélu și alu paterulu iesuitu din Blasiu, carele i se puse în cósta cá o sula, încatu nimic nu potea face, fără de voi'a densului; déca pre metropolitulu românulu lu batjócúra aristocratia magiara, lu degradá și respopeá, — apoi aceea-si aristocratia magiara pre episcopii uniti inca i batjócúra si degradá, d. e. pre episcopulu Clainu; déca românii doreau a-si deschide pórt'a spre unu venitoriu mai tolerabile, — apoi ei, românii, securu nu doreau acésta cu uciderea mamei lor; déca mân'a cea potente a imperatulu Leopoldu, tindea a sterpi religiunile acatolice, — apoi o concordia, solidaritate și constantia a romaniloru nedesbinati, aru fi fostu în stare sa imblândiesca și o astu-feliu de mâna. Ce a facutu, sa întrebu și aici, metropolitulu Say'a? Mai buerosu a suferitulu martiriulu, decâtu sa infiga elu însuși cutitulu în inim'a miresei se se! Asiă sa fia facutu și metropolitulu Atanasiu, carele nici ca ajunsese la suferintiele și strimtorile celui dintâiu.

Acésta teoria a dlui M. aru fi forte periculósa, prentu ca ea ne aru duce pâna acolo, încatu sa ne lepadámu si de natiune, prentu cá sa ajungemu unu venitoriu mai tolerabile!

(Va urmá.)

instituire o comisiune de ancheta, compusa din trei inalti demnitari ai statului si din doi senatori.

Dlu Lasker si-a retras propunerea sea de ancheta parlamentara, in facia mesagiului imperial; iera camera a alesu pre doi deputati ca comisari ai sei in ancheta, intre cari dlu Lasker a fostu alesu cu o mare majoritate. Senatul a alesu si elu pre comisarii sei.

Ei, intrebamu acum, unde este virtutea publica si poetica a poporului germanu?

De atata ani ne asurdiescu nemtii cu virtutile loru private si cu filosofia loru. — Ore la asemena deplorabila morala a adusu pre blond'a si inocent'a Germania filosofia sea cea multu cantata si cultura marilor ei virtuti? . . .

In resbelu prada, arde si torturadia pana si femeile si copiii. — In pace se deda la combinatiuni de acele care au motivatu in societatile culte infiintarea tribunaleloru criminale.

Eata instinctele pre cari le a desvoltatu in poporu predominarea feudalismului.

Noi credemu ca o reactiune se va produce contra acestei coruptiuni care tinde a se lati: — dara suntemu convinsi ca reactiunea va fi eficace numai atunci, candu ideile democratice si spiritulu republicanu se va generalisa; caci numai sub imperiulu severu alu libertatiei, poporulu germanu va isbuti sa sterpesca din senulu seu viciile pre care i le-a inoculatu sistemulu feudal si sa retrampiede moravurile sele publice si private.

„Unionea Liberala“

T a l m a c e l u , 19 Februaru 1873.

Domnule redactoru! Bine voiti a primi in colonele pretiuitului nostru jurnal „Tel. Rom.“ cate-va renduri si din partile nostre, de langa Turnu-rosiu, cu atatu mai vertosu caci din partea acest'a de locu, rare ori amu fostu norocosi a ceti cate o corespondintia, macaru ca si noi de multe ori amu fostu isbiti de catra cate unu evenimentu neacceptatu, pote ca pre aici pre la noi se afla mai multe fiintie de acelea, care se uita fara pasare, fara parere de reu, la decadentia si regresulu ce apasa pre natuinea nostra, si in specialu confessiunea nostra.

De-si nu suntu unu omu literatu, abia potu ceti si serie, in sa 'mi place a ceti prin jurnale, ca sa afiu ce se intempla in lumea mare. Unu evenimentu dupa mine extraordinariu me face indraznetia a apuca pen'a si a face cunoscutu on. publicu, decurgerea siedintiei a sinodului parochialu gr. or. din Talmacelu tinentu in 18 Februaru a. e. sub presiedintia on. parinte Teodoru Necsi'a ca substitulu alu ven. parinte protopopu Ioanu Popescu, carele se vede ca au fostu impedecatu a lua parte la siedintia, in caus'a regularei parochiei si a venitelor preotiesci. Dupa finirea servitiului ddiescu, parintele Necsi'a apare inaintea poporului numerosu ce asistase la sf. liturgie, si dupa o cuventare frumosa arata scopulu presentarei si a misiunii sele, unulu dintre poporeni fara a astepta desfasurarea pre largu a lucrului seriau ca inversiunati din locurile sele, si combata si ce inca nu venise la pertractare, ba nici doi barbati mireni pentru comisiuni langa preotulu comisariu nu vrea sa alaga, si cei propusi nu voiau a se apropiu de mesa spre a-si ocupa locurile ca comisari, dicendu ca se temu de seducere si inelosiagu, dupa destula vorbire din partea preotului comisariu, seu induplecatu totusi cu acea conditiune, ca sa nu se ia protocolulu formalu nici sa se otarasca ce-va statornicu, ei numai provisoriu sa veda unde iese lucrulu, tote li s'a lasatu in voia, si asi s'au pasitu la constatarea venitelor sigure preotiesci; care s'au aflatu, ca pentru unu botezu s'a platitu 40 xr. pentru sintirea apei candu nasce femeia 10 xr. si la 40 de zile candu iase femeia din casa 10 xr. cu totul dela unu botezu 60 xr. v. a., pentru o cununie, cu incredintarea, cu vestitile, si cu cedula de cununie preste totu 3 fl. v. a., pentru ingropaciuni la omeni mari 2 fl. si la prunci 1 fl., apoi venitul dela boboteza de familia 30 xr., si pre urma venitul mosiloru parochiale in pretiu de 75 fl., la punctulu acest'a preotii locali au reflectatu ca acele mosii abia candu s'aru arenda aru potea aduce unu venitu de 35 fl. v. a., in sa propunerea sinodului o primescu cu conditiunea aceea, ca comitetulu parochialu sa esarendeze acele mosii, si sa dea preotiloru si de nu aru esi din acele mosii sum'a de 75 fl. v. cu ce sinodulu s'a invoitu si s'a luatu la protocolu. Din tote acestea au esitu unu venitu preotiescu anulu de 386 fl. v. a. mai lipsea pana la 400 inca 14 fl. Vedeindu membrii sinodului, si cu deosebire comisarii mirei si cati va din

comitetulu parochialu ca s'au apropiatu de suma carea se cere pentru parochiele de a 3-a clasa, candu preotulu comisariu facu intrebarea ca parochia Talmacelu de ce clasa dorescu sinodulu sa se tiena? au resunsu toti cu unu glasu ca de a 3-a, acum pune preotulu comisariu la votare ca de unde sa se scota cei 14 fl. ce mai lipsescu, la acest'a se incinge iera o larma, care se finescu cu aceea, ca mai multi din cei ce sta mai aproape de mesa se exprimara ca la cununii si inmortantari se mai dau nisce colaci, cari pretiundu-se aru da mai multu ca cei 14 fl., preotulu comisariu arata acestor'a (pote ca numai dela sine) ca colacii si alte daruri nu se computa intre venitele preotiesci, si ca acei colaci nimenea nu e constrinsu a-i da, ori a nu-i da, ci sta in libera voia a fia-caruia. Ce mi s'a paratu mie mai batatoriu la ochi, au fostu ea parochia Talmacelu care consta din aproape de 1400 suflete si cu filia Talmacio 140 de suflete, dupa cum amu auditu chisru din gur'a preotului comisariu aru fi de cele de clasa I, si apoi au caditu fara nici unu temeu si fara desbatere de clasa III, de unde apoi a resultatu ca unii din membrii sinodului dicea ca deca nu e datorie a da la cununii si inmortantari colaci, sa facea cum voru putea sa dea preotiloru cele 400 fl. prescisa in lege si mai multu nimic'a, cu atata mai vertosu deca preotii nu a fostu multiamiti cu ce au avutu pana acum'a, ci au adusu comisiuni. — Preotii locali pasiescu la mijlocu si arata ca nu d-nsi au seosu acest'a comisce, ci e randuita dela Sinodulu si Consist. Archiepiscopulu; membrulu comisiunii mireanu Eremie Romanu reflectadia, ca adevaratu de acolo va fi trimisa, dara deca Mitropolitulu nu au mai potutu inchide usile de reulu popiloru cari numai au curmatu cu plansori si petitiuni ca n'au cu ce trai, au fostu silitu a trimite comisiuni, tocm'a acum'a voru veda popii ce reu si-au causatu, caci densii nici colaci nici alte daruri nu voru mai da, preotulu comisariu mai replica odata ca acelea remanu in liber'a voia fie caruia, pana aci de curgerea lucrului si asi siedintia s'a ridicatu la un'a ore dupa amedi.

La trei ore dupa prandiu a fostu o inmortantare, preotulu de rindu fiindu invitat, au mersu si si-au facutu datorint'a dupa tipicu, in sa candu vine dela cimiteriulu mortiloru in biserica, spre cea mai mare mirare vede ca colacii indatinati lipsescu, preotulu nu dice nimic'a ci si aci si implinescu datorintia cantandu troparele si cetindu ectenia cu pomenirea pomelnicului mortiloru, dupa ce sau finitu totu actulu inmortantari si s'a petrecutu mortulu in protocolu, rudeniele mortului postescu pre preotu dupa obicei la pomena, preotulu in linisce, face acelu intrebarea, ca pentru ce nu au adusu colacii indatinati la biserica? dela densii au facutu acest'a? ori au capetatu porunca dela cine-va? unulu din trensii dice, de nu amu fi capetatu noi i-amu fi adusu, ca colacii au fostu facuti de eri, pana nu au fostu venitu porunca acest'a; preotulu intreba, cine v'au datu aceea porunca? fratele mortulu cam incetu, judele: preotulu, deca judele fiindu ca e si presiedinte la comitetu v'au datu porunca acest'a apoi chiamati-lu pre elu ca eu mi-amu implinitu detoria.

Ieta d. redactoru si onoratu publicu cetitoriu ce urmare minunata a imbonatitiei materiali a sortiei preotiloru: si e de creditu ca si pre aiurea s'au potutu templu astu-feliu; ore aceste comisiuni au facutu vre-unu progresu in ameliorarea starei materiali a preotiloru? dupa parerea mea nu; ci din contra au invrajbitu pre preotu cu poporeni si si au datu ansa la mai multe alte reale urmari, prin aceste comisiuni s'au facutu dupa proverbulu romanescu „Multa vorba si putiene ispravi“ ha a-si potea dice dupa intemplantia de facia rea isprava.

Eata com 'si cunoscu unu presiedinte si unu comitetu parochialu chiamarea sea inlocu de a cautu mijloce pentru imbunatatirea dotatiei preotului dupa cum prescrie statutulu org. § 22 alina a 8, ei cautu mijloce pentru imputinarea si ciungarirea aceluor'a. Dupa a mea simpla parere pentru multe parochii s'au comune parochiale inca nu a sositu timpul ca sa li se deie voia comitetelor si sinodelor parochiale intru gubernarea bisericii: resp. parochiei si asup'a preotiloru, caci dupa cum amu auditu pre mai multi vorbindu, aru dori sa si alaga preoti in viitoriu catu de ticalosii si ne invetiati, numai sa le slujasca pre o mai nimic'a, si sa-i face totu ei si pravila, iera de preoti culti trecuti prin sciintiele recerute de tempulu de astadi sa nu fia pomenire. Nu voiu sa me facu instructorulu celoru cu multu mai culti si aceluor'a cari prevadu viitorulu bisericii si natuinei nostre,

ci vreu ami da numai parerea mea individuala ca Ven. Consist. Archid. sa staruiescu ca tote darurile obicinuite pana in tempulu de facia sa remana si in viitoriu, ori prefacute in bani sa se adauge la dotatia cuviincioasa pentru preotu.

Inca ce-va! ce trebuia sa dicu pana acom'a, cu mare machoire trebuia sa sufere preotii din Talmacelu portarea cea grobiana, a antistiei comunali, vedindu-se asi slabu respectati si asi fara omenie tractati: de ore ce dupa catu sciu eu, si cu mine si altii, nu numai din comuna ci si altii din giuru si din departare, ce zelu si ce portare au avutu si au acesti preoti, atatu in cele politice-conomice comunali staruindu, informandu si conducendu nisce procese contra natiei sasesci cu celu mai bunu succesu, iera in cele intelectuale cum tienu regulatu scola de repetitiune Duminec'a si serbatoarea atatu cu tenerimea precum si cu adultii, cum a formatu unu fondu scolasticu din alu caruia interese s'a cumparatu carti, tablitie si stile pentru cei ce cercetaza scol'a, cu unu cuventu au o portare, potu dice, fara sfiala esemplara si multoru preoti de recomandat, si totu-si sa suferu o neomenie si portare fara nici unu respectu dela fii sei sufletesci, ha chiaru dela acei cari au datorita a fi pilda altor'a.

Speredu ca preotii nostrii Demetriu si Nicolau Sacarea, voru sci lueru ca si acestu abusu comisu de judele si presiedintele comitetului parochialu sa se delature, pre calea cea mai pacinica, si ca dragostea si bun'a armonia sa se inlocuiescu. Iera intraga representantia comunala precum si comitetulu parochialu ca antestatatori cu portarea sea mai intielpta, nu voru lucrati spre conturbarea liniscei, nu voru iubi intunereculu si prin elu nu voru semanu discordie intre poporu si intre preoti, nu voru nisui a ineca dragostea si zelulu preotiloru cari totu-deun'a au lucratu si au invetiatu ce au fostu spre folosulu tuturor, ci din contra voru implini un'a dintre cele noue porunci ale bisericii, adeca fetiele cele santite a le cinsti, si ostenela a li-o implini, iera nu venitele a li le ciungari.

Unu membru alu sinodului parochialu.

Varietati.

O palita corespondintia din Sabiu la „Albin'a“ voiescu sa descrie decursulu unui balu arangiatu de vro cati-va juni romani, caroru s'au adausu mai tardiu si vro cati-va mai in etate, care balu acum lu osendescu corespondintele a portu titulu unui balu alu inteligentiei (!) romane. Acest'a inse inca n'aru fi nici o primejdie, deca corespondintele s'aru fi tiermunitu pre langa unu raportu despre balu; elu inse cu o esemplara nedesteritate lovescu tocmai unde aru trebui sa mulcomesca, chiaru candu aru fi lucrurile precum si le imaginiza. Asia ne povestescu ca diferentia opiniiloru politice etc. a impedecatu pana acum de nu s'a potutu face balu in Sabiu si vedi domne, Europ'a accepta de multu acum sa ne vada jucandu si pre noi sabienii odata. — Cosp. mi se pare ca a fostu la scola pana in anulu acest'a si n'a sciutu ce s'a intemplantu inainte si dela 1864 incoce nu numai intre noi dara si cu noi, nu scie de conferintiele cele multe ce s'au tinentu mai nainte in Sabiu de intelegintia romana, din cari conferintie a resaritu lucruri mari si folositoare precum suntu: Asociatiunea, congrese nat. stipendie pentru juristi, casin'a, (care se inmortanta fara clopote), productiuni de multe felii, prelegeri publice etc. etc., ci cugeta ca lumea va incepe a numeru anii acum dela balulu din septaman'a branzei din acestu anu; corespondintele nu scie ca pusetiunea nostra preste totu nu ne pre lasa sa alergamu la spesele desierte a unoru baluri, caci altcum nu ne mai remanu florini destui pentru alte contributiuni pentru juni seraci etc. Ori acum crede dlui ca s'a indreptatu sorteia romniloru cace au fostu unu balu? — Msi vorbescu, nu scie ce, despre demonstratiuni. La demonstratiuni se ceru alte elemente, caci altu-feliu ele remanu o: vana sine viribus ira. Unu balu candu aru fi fostu o demonstratiune aru fi fostu cea mai nepotrivita demonstratiune, aru fi demunstratu reu tocm'a pentru demonstratori, dara acest'a n'a fostu si nici nu a potutu fi privitu de atare. Alte necasuri ne apasa pre noi, cum s'a mai disu, de nu ne veni la toti sa jucamu, cari ne-casuri le va senti si cor. mane poimane cu noi cu toti alaturea. Facea bine corespondintele sa spuna cum a fostu balulu, cum si-a petrecutu elu si cercetatorii lui, si de lucruri cari nu-lu atingu sa se fia feritu.